

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ ADAYLARININ YAYLI ÇALGI EĞİTİMİNDE VİBRATO TEKNİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Öğr.Gör.Dr.H.Hakan Okay
Balıkesir Üniversitesi
Necatibey Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
okay@balikesir.edu.tr

Özet

Müzik performansı birçok farklı bileşenden oluşmaktadır. Artikülasyon, nüans, entonasyon, tempo gibi bileşenler yaylı çalgıda müzikal ifadenin oluşmasına beraberce katkıda bulunurlar. Vibrato bir artikülasyon terimi olarak çalgı müziğinin öne çıkan tekniklerinden biridir. Çalgı eğitiminin ilk yıllarında öğrenciler vibrato yapmaya özenmekte ve kendilerince henüz eğitimcilerinin önerilerini beklemeden ve dinlemeden bu tekniği uygulamaya çalışmaktadırlar. Vibrato tekniği hakkında yeterli bilgi ve rehberliğe sahip olmadan yapılan uygulama çalışmaları ilerleyen zamanda öğrencinin önüne yeni teknik sorunlar getirebilir. Dolayısıyla öğrencilerin vibrato tekniği hakkında sahip oldukları görüşleri ve eğilimleri belirlemek anlam taşımaktadır. Bu araştırma müzik öğretmenliği adaylarının yaylı çalgı eğitimlerinde vibrato tekniği hakkında hangi görüşleri taşıdıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada 2010-2011 Güz yarıyılında yaylı çalgı eğitimi alan 66 öğrencinin hazırlanan 11 soruluk anket çalışmasına verdikleri yanıtlar ile veriler toplanmıştır.

Sonuç bölümünde, müzik öğretmeni adaylarının vibrato hakkında düşünceleri üzerinden yargılara varılarak temel bakış açıları ortaya konmaya çalışılmış, varılan sonuçlara göre müzik öğretmeni adayları için yeni öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaylı çalgı eğitimi, vibrato, müzikal ifade.

THE OPINIONS OF MUSIC TEACHER CANDIDATES ABOUT VIBRATO TECHNIQUE IN STRING EDUCATION

Abstract

Music performance consists of many different components. Components like articulation, nuance, intonation and tempo contribute together for musical interpretation to be performed at string instruments. Vibrato as an articulation term is one of the foremost techniques of instrument music. Instrument students desire to practice vibrato in the first years of instrument training and they also try to make it even before receiving or without complying to their teachers' technical offers and guidance, as much as they can. Practising vibrato with lack of technical knowledge and guidance can cause new technical problems in future for students. So it is significant to determine students' trends and viewpoints about vibrato technique. The aim of this study is to determine music teacher candidates' opinions about vibrato in string education training. For gathering data, a questionnaire with 11 items has been applied to 66 students studying string instruments in 2011-2012 Autumn term.

In the section of conclusion, music teacher candidates' general vibrato opinions have been determined and some basic aspects have been presented in consideration of gathered data. According to the results; new recommendations have been presented for music teacher candidates.

Key words: String instrument education, vibrato, musical interpretation.

GİRİŞ

Müzikal çalmak için farklı unsurlar bir araya getirilir. Artikülasyon, nüans, entonasyon, tempo gibi daha bir çok bileşen, yaylı çalgıda müzikal ifadenin oluşmasına beraberce katkıda bulunurlar. Auer, “Tekniğin bittiği yerde, sanat başlar.” demektedir (Auer, 1921, s.154). “Bir müzisyenin eseri tüm boyutlarıyla doğru çalabilmesi için teknik uygulamaları, doğru seçimleriyle yönetmesi gereklidir. Söz konusu doğru seçimler, staccatonun keskinliği ya da vibratonun sıklığı gibi ayrıntılar olabilir” (Okay, 2010). Dolayısıyla tüm teknik kaygıların giderilmesi veya bir performansta müzikal görüntüyü ortaya koyabilmek için tüm gerekli teknik becerilere müzisyenin sahip olması gerekliliği ortadadır.

Artikülasyon uygulamaları, entonasyon gibi çalgı tekniklerinin yanında başka teknik bileşenler de akla getirilmelidir. Rodriguez’e göre “müzikal insanlar, müzikte ifadesel özelliklerin üretimini ve algısını sergilemek için bilginin düzeyi, dinleme becerisi, notayı anlamlandırma, ustalık, hafıza, güdülenme gibi müziği tek tek oluşturan öğeleri düzenleme becerisine sahip kişiler olarak adlandırılırlar” (Rodriguez, 1995 s.1).

Vibrato, müzikal ifadede yer alan değerli bir teknik unsurdur. Vibratoyla ilgili ilk araştırmaları yapan bilim adamlarından Seashore, tüm çalgısal vibratoların kaynağının vokalin benzetimi olduğunu ve kemancının, keman tonuna sesin zengin, hassas ve esnek karakterini vermeyi hedeflediğini dile getirmiştir (Seashore, 1938, akt. Shepherd, 2004). “Vibratonun melodik hatların ifade dolu şekilde renklendirilmesinde temel tekniklerden biri olduğuna ve yaylı çalan birinin cephaneliğindeki en önemli silahı olduğuna kimsenin itirazı olmayacaktır. Asıl mesele vibratonun “ne zaman” ve “ne kadar” yapılması gerektiği konusudur (Hurwitz, ?). Menuhin ve Primrose da vibratonun, müzikal ifadedeki yerine yönelik bir görüşü şöyle sunarlar: “bir müzikal anlatım süslemesi olarak geliştirilen vibrato, herhangi düzeydeki bir çalıcının ustalaşması gereken başlıca tekniklerden biridir” (Menuhin ve Primrose, 1976). Burada ayrıca vibratonun, açıkça bir süsleme (ornament) tekniği olduğuna işaret edilmesi de anlamlıdır.

Vibratonun uygulanmasına yönelik ilkeler uzmanlarca tartışılan bir konudur. Pedagoglar, iyi bir vibratonun dengeli, sürekli ve gerginlikten uzak olduğu konusunda hem fikirlerdir (Okay, 2010). “Ancak vibratonun geniş kapsamda onay gören önemine karşın, pedagojik literatürde, temel bazı elemanları hakkında tutarsız görüşler de göze çarpmaktadır” (Geringer, Allen, MacLeod, 2005). Kapçak da kemanda vibrato uygulamalarının günümüze kadar sorunlu bir gelişim süreci geçirdiğini; besteciler, icracılar ve keman pedagogları açısından tartışmalı bir konu olduğunu vurgulamaktadır (Kapçak, 2008).

Çalgıda vibrato eğitiminin yeri, zamanı aynı müzikal ifade gibi farklı kişisel yaklaşımlarla algılanmıştır. Başka bir ifadeyle, vibratonun büyük ölçüde öğrencinin kişisel gelişimi ile olgunlaşacağı görüşü genel kanı olarak yer etmiştir. Burada öğrencinin kendi gelişiminden kasıt, vibrato yapmayı tek başına bırakılarak kendi kendine öğrenmesidir. Ancak vibrato, tüm eğitim süreçlerinde olduğu gibi teknik önerilerle altyapısı kurulabilir eğitsel bir unsurdur (Okay, 2010). Kapçak yaptığı araştırmada, besteci, icracı ve keman pedagoglarının günümüz vibrato anlayışını ve gelişimini belirginleştirdiklerini dile getirmiş, vibrato öğretiminin birçok keman pedagoga göre sistemli olduğunu ortaya koymuştur (Kapçak, 2008).

Vibrato tekniğinin ne zaman öğretilmesi gerektiği de eğitsel süreçteki önemli bir etkidir. Bir öneri “vibrato eğitimi, öğrenci doğru sol el pozisyonunda ustalaştığında, uygun el gücü ve esnekliği gösterdiğinde ve büyük ölçüde tonda çaldığında başlatılmalıdır” (Roland ve diğerleri, 2000; akt. Geringer, Allen, MacLeod, 2005) olarak sunulmaktadır. Aydar ise pozisyon değişikliği ve vibratonun benzer iki hareket olduğunu dolayısıyla pozisyon geçiş çalışmalarıyla beraber vibratoya başlanabileceğini önermektedir (Aydar, 2002). Bu görüşlerin genelde kabul gördüğü söylenebilir.

Vibratonun doğru entonasyon, sol elde tam rahatlık, doğru el pozisyonu ve müzikal cümleme deneyimi oluşmaya başladığında öğrenciye öğretilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla başlamak için öğrencinin kişisel durumunun önemli olduğu söylenebilir. Bunun yanında Mueller, yaptığı çalışmada çalgı eğitimcilerinin uygun vibrato eğitimini sürdürmediklerini ve öğretmenlerin iyi bir vibratonun nasıl üretildiğini, nasıl öğretileceğini bilmedikleri, modelleyecek ya da gösterecek beceriye sahip olmadıklarını belirtmektedirler (Mueller, 1997).

Vibrato eğitiminde başlangıç aşamasında vibratonun hangi ses yüksekliği çevresinde uygulanması gerektiği de önemli bir ayrıntıdır.

“Vibrato eğitimine yönelik, uzmanlar arasındaki önemli bir ayrım da vibrato eğitiminde eli ya da kolu sallamanın yönüdür. Köprüye doğru ya da sapa doğru olması gerektiği yönünde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Ancak pedagojik literatürde sapa doğru olan yaklaşımın yaygın kabul gördüğü bilinmektedir... Vibratonun ses yüksekliği kapsamında nasıl uygulanması gerektiği diğer bir sorundur. Burada da hareket temel sesin tizleştirilmesiyle mi yoksa pesleştirilmesiyle mi başlamalı sorusunun uzmanlar arasında farklılık gösterdiği bilinmektedir” (Geringer, Allen, MacLeod, 2005).

Yaylı çalgıcuların vibrato üzerinde önemsendiği bir anlayış da vibratonun sürekliliğidir. Galamian, yay değişiklikleriyle bağlı notalar çalmanın, vibrato çalışmalarında sürekliliğin sağlanmasını geliştireceğini belirtmiştir. (Galamian, 1948; akt. Geringer, Allen, MacLeod, 2005).

Yaylı çalgı eğitiminde öğrencilerin vibratoya ilişkin ilgili oldukları ve kendilerince uygulamaya çalıştıkları çalgı eğitimcilerince gözlenen yaygın bir eğilimdir. Ancak, “başlangıç düzeyinde öğrencilerin düzeyinin önemsendiği doğru yaklaşımların geliştirilerek, öğrencilerin kendi başlarına bırakılmadıkları yöntemlerin ortaya konması gerekmektedir” (Okay, 2010). Öğrencilerin çalgı eğitiminin herhangi bir boyutunda henüz altyapı kazanmadan tek başlarına bırakılmaları ilerleyen yıllar için çeşitli olumsuz sonuçlar doğurabilir.

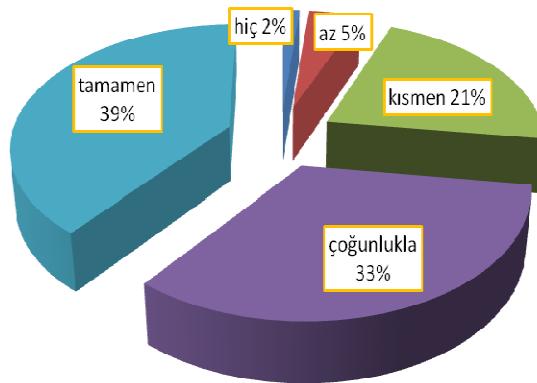
Vibrato uygulamalarını, birçok öğrencinin yapmaya çalıştığı bilinmektedir. Ancak doğru zamanda başlamadıkları ve doğru önerilere sahip olmadıkları görüşüyle bu uygulamaları sırasında tek başlarına kaldıkları ve sorunlu bir teknik altyapı geliştirdikleri düşüncesi öne çıkmaktadır. Böyle bir görüşün değerini belirlemek için, yaylı çalgı öğrencilerinin vibrato tekniğine yönelik görüşlerini almak gereksinimi doğmuştur.

Bu araştırma yaylı çalgı eğitimi alan müzik öğretmenleri adaylarının vibrato tekniği hakkındaki genel yaklaşımlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

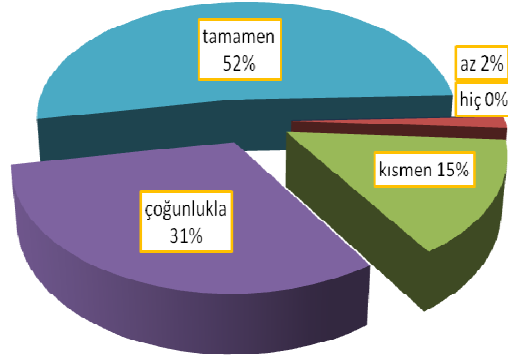
Araştırmada veri toplama aracı olarak literatür taramasıyla maddelerine karar verilen anket kullanılmıştır. Anket iki farklı yükseköğretim kurumu (Balıkesir, Dokuz Eylül Üniversiteleri) müzik öğretmenliği programı yaylı çalgı öğrencilerine uygulanmıştır. Gönderilen anketlerden toplam 66 verinin geri dönüşü sağlanmıştır. Veriler yüzde dağılımları çıkartılarak işlenmiş ve yığılma durumları bulgular bölümünde okuyucunun da yorumuna açık olacak şekilde verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

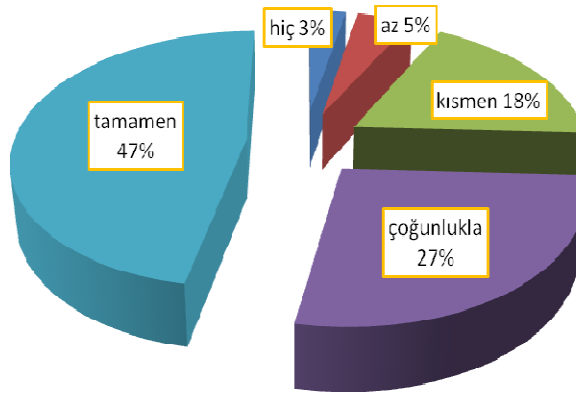
Şekil 1: Müzik Öğretmeni Adaylarının Çalgı Eğitimlerinde Vibratonun Öneme Yönelik Görüşlerinin Durumu

Müzik öğretmeni adaylarının çalgı eğitimlerinde vibratonun önemine yönelik görüşlerinin durumu Şekil 1’de incelendiğinde %39 “tamamen”, %33 “çoğunlukla” ve %21 “kısmen” seçeneklerinde dağılımın ağırlık gösterdiği görülebilir. Toplamda %7 olan “hiç” ve “az” seçeneği eğilimin büyük ölçüde vibratonun önemli görüldüğüne yönelik görüşleri işaret etmektedir. Belirsizlik içeren “kısmen” seçeneği de bu eğilimle düşünüldüğünde, toplamda %93 oranla müzik öğretmeni adaylarının tamamına yakınının çalgı eğitimlerinde vibratoyu önemsedikleri görülmektedir.

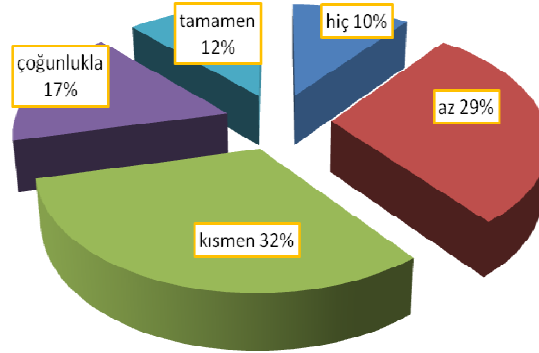
Şekil 2: “Vibrato Müzikal Yorumlama İçin Mutlaka Gereklidir” Görüşüne Katılım Durumu

Müzik öğretmeni adaylarının vibratonun müzikal yorumlama için mutlaka gerekli olduğuna yönelik görüşleri %52 ile “tamamen” ve %31 ile “çoğunlukla” seçeneklerinde önemli yığılma ortaya koymuştur. Sırasıyla %15 ile “kısmen”, %2 ile “az” seçenekleri de temsil edilmektedir. “hiç” seçeneğinde hiçbir görüş belirtilmemiştir. Toplamda %83 “tamamen” ve “çoğunlukla” seçenekleri dikkate alındığında, vibratonun müzikal yorumlama için mutlaka gerekli olduğu görüşüne müzik adaylarının büyük bir oranla katıldıkları görülmektedir.

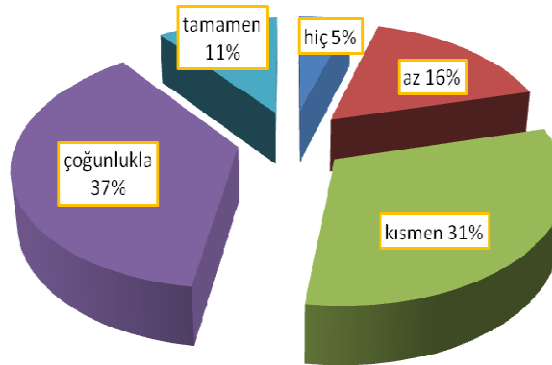
Şekil 3: Müzik Öğretmeni Adaylarının Vibrato Yapmak Konusundaki İstekli Olma Durumu

Şekil 3’de görüleceği gibi adayların vibrato yapma konusunda istekli olma durumları, %47 ile “tamamen” ve %27 ile “çoğunlukla” seçeneklerinde anlamlı bir dağılım göstermiştir. Bu dağılımları %18 kısmen, %5 “az” ve %3 “hiç” seçenekleri izlemektedir. %18 “kısmen” seçeneği eğilim yönündeki olumlu görüşlere eklenirse, toplamda %92 oranıyla adayların tamamına yakınının vibrato yapmak konusunda istekli oldukları görülmektedir.

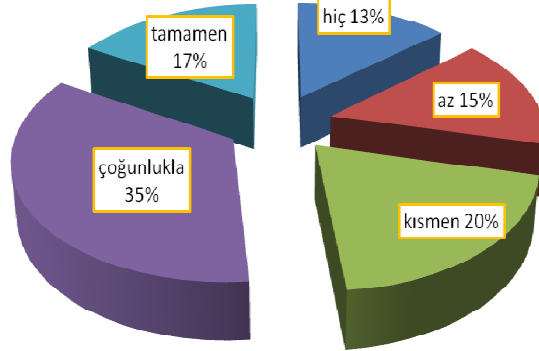
Şekil 4: Vibratonun Uygulanması Zor Bir Teknik Olduğu Görüşüne Katılım Durumu

Şekil 4'te müzik öğretmeni adaylarının vibratonun uygulanması zor bir teknik olduğu görüşüne katılım durumları %32 "kısım" ve %29 "az" seçeneklerini takiben %17 "çoğunlukla", %12 "tamamen" ve %10 "hiç" oranlarıyla temsil edilmektedir. "tamamen" ve "çoğunlukla" seçenekleri toplamda %29, "az" ve "hiç" seçenekleri toplamda %39 dağılım göstermekte ve aralarında %10'luk fark görülmektedir. "kısım" seçeneği de %32 olarak izlendiğinde üç grubun da birbirine çok yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Birbirine karşı iki görüş grubunu temsilen %10'luk fark ile küçük bir eğilimle de olsa, müzik öğretmeni adaylarının, vibratonun uygulanması zor bir teknik olduğu görüşüne katılmadıkları söylenebilir. Bunun yanında belirsizlik içeren "kısım" ifadesinin çevresinde görülen dağılım, müzik öğretmeni adayları arasında vibratonun zorluğuna yönelik görüşlerin belirsizliğini ortaya koymaktadır.

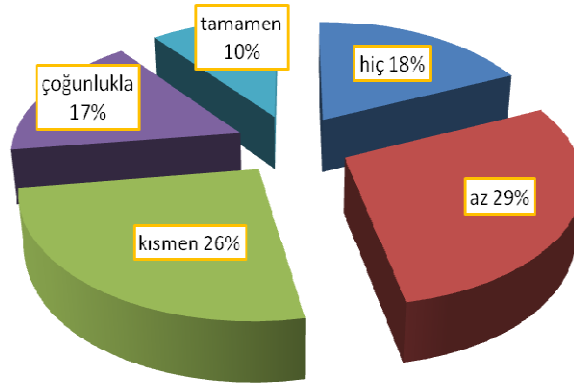
Şekil 5: Müzik Öğretmeni Adaylarının Kendilerini Vibrato Yapma Konusunda Yeterli Görme Durumlarına İlişkin Katılım Durumu

Şekil 5. incelendiğinde müzik öğretmeni adaylarının çalgılarında kendilerini vibrato yapmak konusunda yeterli görme durumlarının %37 "çoğunlukla", %31 "kısım" seçeneklerine yoğunlukla dağıldığı; %16 "az", %11 "tamamen" ve %5 "hiç" seçeneklerinin de bu dağılımı takip ettikleri görülebilir. Buna göre "az" ve "hiç" seçeneklerindeki toplamda %21 oranındaki yığılma dikkate alınırsa, adayların vibrato yaptıklarına ilişkin kendilerini yeterli hissettikleri söylenebilir.

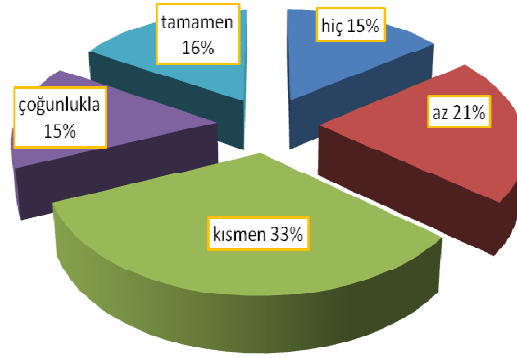
Şekil 6: Müzik Öğretmeni Adaylarının Vibrato Yapmayı Öğretebilme Konusunda Kendilerini Yeterli Görme Durumlarına İlişkin Katılım Durumu

Müzik öğretmeni adaylarının vibrato yapmayı öğretebilme konusunda kendilerini yeterli görme durumlarına ilişkin katılım Şekil 6'da görüleceği gibi %35 "çoğunlukla", %20 "kısmen", %17 "tamamen", %15 "az" ve %13 "hiç" seçeneklerinin gösterdiği oranlarla dağılmaktadır. Buna göre toplamda %52 "tamamen" ve "çoğunlukla" seçeneklerine karşı %28 "az" ve "hiç" seçeneklerindeki dağılımlar, öğretmen adaylarının yarıya yakınının kendini vibratoyu öğretme konusunda yeterli hissettiğini göstermektedir. Bunun yanında ikinci yüksek değer olarak %20 "kısmen" oranı da, bu konuda dikkate değer bir güvensizlik duygusunun olduğunu ortaya koymaktadır. Adayların vibrato tekniği ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olmasının "kısmen" seçeneğindeki yığılmalara neden olduğu söylenebilir.

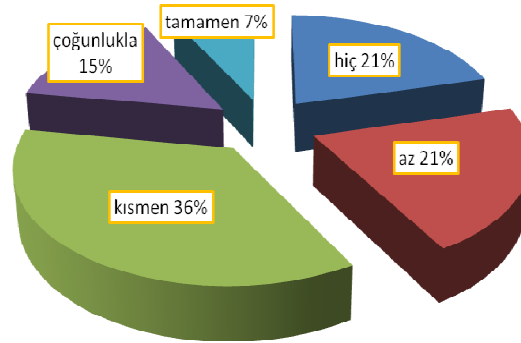
Şekil 7: Müzik Öğretmeni Adaylarının Eğitimcilerin Vibratoya Ayırdıkları Zamanın Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Şekil 7'de müzik öğretmeni adaylarının eğitimcilerinin vibratoya ayırdıkları zamanın yeterliğine ilişkin olarak %29 "az" ve %26 "kısmen" başta olmak üzere %18 "hiç", %17 "çoğunlukla" ve %10 "tamamen" dağılımlarıyla görüş bildirdikleri görülmektedir. "hiç" ve "az" seçenekleri toplamda %47 oranıyla, adayların yarısının vibratoya eğitimcilerin ayırdıkları zamanı yetersiz bulduklarına işaret etmekte; önemli bir oran olarak %26 "kısmen" seçeneği de bu eğilimin içerisinde düşünüldüğünde, memnuniyetsizlik %73'e çıkmaktadır. Bunun yanında %27 toplamla "tamamen" ve "çoğunlukla" seçenekleri de dikkate değer bir öğrenci grubunun, derslerinde vibrato konusunda eğitimcilerince çalıştırıldıkları izlenimi vermektedir. Bu durum yaygın çalgı eğitimcilerinin birbirlerinden oldukça farklı uygulamalar yapmasıyla açıklanabilir.

Şekil 8: Vibratonun Kişinin Kendi Başına Öğreneceği ya da Kendiliğinden Oluşan Bir Teknik Olduğu Görüşüne Katılma Durumu

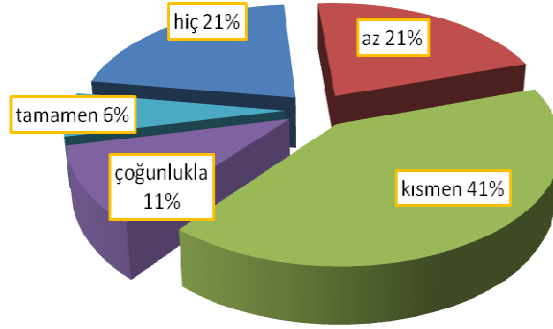
Şekil 8’de izlenebileceği gibi vibratonun kişinin kendisinin öğreneceği ya da kendiliğinden oluşan bir teknik olduğu görüşüne yönelik adaylar en yoğun %33 “kısmen” seçeneğinde dağılım sergilemişlerdir. Diğer seçenekler birbirlerine yakın oranlarla %21 “az”, %16 “tamamen”, %15 “hiç” ve %15 “çoğunlukla” şeklinde dağılmışlardır. En yüksek dağılımın belirsizlik içeren “kısmen” seçeneğinde olması ve diğer seçeneklerin de birbirlerine oldukça yakın değerlerle dağılması, adayların vibratonun nasıl öğrenilmesi gerektiğine ilişkin fikirlerinde belirsizlik olduğunu göstermektedir. Vibrato eğitiminin teknik yönlendirmeler ile yürütülecek bir süreç olduğu akılda tutulduğunda, öğretmen adaylarının vibrato yapma ile ilgili olarak bilgilerinin eksik olduğu, eğitimcilerince yönlendirilmedikleri ya da bu durumu daha önceden değerlendirme fırsatı bulmadıkları söylenebilir.

Şekil 9: “Vibratonun Çalgı Eğitiminin Başında, İlk Parmak Düşürme Hareketleriyle Başlaması Gerektiği” Görüşüne Katılma Durumu

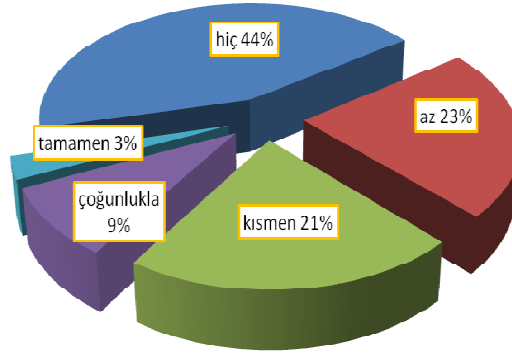
Şekil 9. incelendiğinde, vibratonun çalgı eğitimin başında, ilk parmak düşürme hareketleriyle başlaması gerektiği görüşüne ilişkin olarak, %36 “kısmen”, eşit oranlarla %21 “hiç” ve “az” seçeneklerinde yoğun dağılım olduğu görülebilir. Bu dağılımları %15 “çoğunlukla” ve %7 “tamamen” seçenekleri izlemektedir. Toplamda %42 olan “hiç” ve “az” seçenekleri dikkate alındığında, adayların vibratonun çalgı eğitimin başında, ilk parmak düşürme hareketleriyle başlaması gerektiği görüşüne katılmadıkları söylenebilir. Ancak belirsizlik içeren “kısmen” seçeneğinde %36 dağılım da dikkate değer bir oran olarak göze çarpmaktadır. Bu önemli düzeydeki belirsizlik, adayların vibratonun çalgı eğitimin başında, ilk parmak düşürme hareketleriyle başlaması gerektiği görüşüne yönelik belirli bir görüş taşımadıklarını akla getirmekte; vibrato tekniğinin altyapısıyla ilgili bilgi yoksunluğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 10. Vibratonun Çalınan Eserde Basılan Her Seste Yapılmasının Gerekli Olduğu Görüşüne Katılım Durumu

Şekil 10: Vibratonun Çalınan Eserde Basılan Her Seste Yapılmasının Gerekli Olduğu Görüşüne Katılım Durumu

Vibratonun çalınan eserde basılan her seste yapılmasının gerekli olduğu görüşüne ilişkin olarak Şekil 10'da incelendiğinde, %41 "kısmen", eşit oranlarla %21 oranında "hiç" ve "az" seçeneklerinde yoğun dağılım olduğu görülebilir. Bu dağılımları %11 "çoğunlukla" ve %6 "tamamen" seçenekleri izlemektedir. Toplamda %42 olan "hiç" ve "az" seçenekleri dikkate alındığında, adayların vibratonun çalınan her seste uygulanması gerekliliğine ilişkin görüşe katılmadıkları söylenebilir. Bu durum adayların vibrato uygulamasına yönelik doğru görüşe sahip olduklarını ortaya koymuştur. Ancak belirsizlik içeren "kısmen" seçeneğinde %41 dağılım ise adayların vibratonun hangi seste yapılması gerektiği sorusuna belirli bir cevap veremediklerine de işaret etmektedir.

Şekil 11: Vibratonun Sol Eli Çok Yormasına İlişkin Görüşe Katılım Durumu

Şekil 11'de görüleceği gibi öğretmen adayları %44 "hiç", %23 "az" ve %21 "kısmen" oranlarıyla görüşlerinde yoğun yığılma göstermişlerdir. Toplamda %12 oranıyla "tamamen" ve "çoğunlukla" seçenekleri oldukça küçük bir ağırlığı temsil etmektedirler. "kısmen" seçeneği olumsuz görüş bildiren "az" ve "hiç" seçenekleriyle değerlendirildiğinde, toplamda %88 gibi bütüne yakın bir oran çıkmaktadır. Buna göre vibratonun sol eli çok yordığına yönelik görüşe müzik öğretmeni adaylarının katılmadıkları söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, müzik öğretmeni adaylarının vibrato tekniğini, çalgı eğitimleri sürecinde önemsediklerini ortaya koymuştur (Şekil 1). Vibratonun, müzikal yorum için mutlaka gerekli olduğunu belirten adaylar (Şekil 2), vibrato yapmak konusunda da son derece isteklidir (Şekil 3).

Müzik öğretmeni adaylarının, vibratonun uygulanmasının güçlüğüne yönelik eğilimlerinin kendilerine olan güvenlerini de yansıtabilecek şekilde, zor olmadığı inancıyla temsil edildiği (Şekil 4); ancak bunun yanında bu eğilime güçlü bir belirsizlik durumunun da eşlik ettiği belirlenmiştir. Dolayısıyla vibratonun teknik zorluğu hakkında, müzik öğretmeni adayları önemli oranda fikir ayrılığı yaşamaktadırlar.

Vibratoya yönelik öz yeterlik duygularının olumlu eğilimini yansıtabilecek şekilde adaylar kendilerini vibrato yapabilmek konusunda yeterli görmektedirler (Şekil 5). Müzik öğretmeni adaylarının yarıya yakını vibrato yapmayı öğretmek konusunda kendini yeterli görmektedirler. Bunun yanında adayların diğer yarısının dikkate değer bir şekilde kendilerine yönelik belirsiz bir inanç taşıdıkları ve vibratoyu öğreteceklerine inanmadıkları belirlenmiştir (Şekil 6).

Müzik öğretmeni adayları çalgı eğitimcilerinin vibrato konusunda yeterince zaman ayırmadıklarını ifade etmelerinin yanında dikkate değer bir öğrenci grubu yeterince zamanın ayrıldığını dile getirmişlerdir (Şekil 7). Göze çarpan bu durum eğitimcilerin farklı uygulamalar yaptıklarını akla getirmektedir.

Adaylar vibratonun, kişinin kendi başına öğreneceği ya da kendiliğinden oluşan bir teknik olduğu görüşüne ilişkin fikirlerinde belirsizlik taşımaktadırlar (Şekil 8). Ancak vibrato eğitimine başlama zamanı olarak parmak düşürme hareketlerinden daha sonraki zamanı işaret ederek bu konuda yarıya yakını (%42) bilinçli bir görüş ortaya koymuşlardır. Bunun yanında belirsizliği ortaya koyan görüşleri de (%36) dikkate değer bir oran taşımaktadır (Şekil 9).

Benzer belirsizlik dağılımı, vibratonun hangi seslerde uygulanmasına yönelik görüşte de göze çarpmaktadır. Bunun yanında önemli bir oranla da (%42) vibratonun uygulanmasına yönelik doğru görüşleri taşıdıkları da belirlenmiştir (Şekil 10).

Öğretmen adaylarının tamamına yakını (%88) vibratonun sol eli yormadığına yönelik görüşe de bilinçli uygulamalar yaptıklarına işaret edecek şekilde cevap vermişlerdir. Buna göre adaylar vibrato uygulamalarında sol ellerini sıkamaları gerektiğini bilmekte ve serbest bir şekilde uygulamaktadırlar.

Genel olarak ortaya konan bu bilgiler incelendiğinde, müzik öğretmeni adaylarının vibrato uygulamalarına yönelik istekli oldukları, önem verdikleri ve doğru uygulama görüşleri taşıdıkları belirlenmiştir (Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 9, Şekil 10). Ancak orta düzeyde görülen dağılımlarla yansıyan bu olumlu görüntünün yanında, öğretmen adaylarının birçok görüşlerinde önemli düzeyde görüş ayrılıkları yaşadıkları ve belirsizlik durumunun önemli bir eğilim olduğu da belirlenmiştir (Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6, Şekil 7, Şekil 8, Şekil 9, Şekil 10). Bu belirsizliğin nedenleri arasında adayların eğitimciler tarafından vibrato konusunda yeterince bilgilendirilmemeleri akla ilk gelen nedenlerden biridir. Ayrıca belirsizliğin yanında, kendilerinin vibrato yapmaya ve öğretmeye yönelik güvenlerinde de benzer dağılımlarla olumlu yönde bir eğilim belirlenmiştir (Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6).

Bu bilgiler ışığında yaylı çalgı eğitimi ve yapılacak yeni araştırmalarla ilgili olarak şu öneriler sunulabilir:

- Çalgı eğitimcileri, vibratonun öğrencilerinin ilgisini çeken bir teknik olduğunu akılda tutmalıdırlar.
- Çalgı eğitimcileri, vibrato eğitimine mutlaka zaman ayırarak, teknik bir süreç olduğunu öğrencilerine hissettirmelidir.
- Vibrato tekniğinin doğru uygulanması konusunda, eğitimcilerin farkındalık geliştirmeleri, öğrencide olası teknik sorunların gelişmemesi için gerekli görülmelidir.
- Meslek yaşantılarında çalgı eğitimcisi olma potansiyeli taşıyan her müzik öğretmeni adayının, çalgı öğretme ilkeleri konusunda doğru yönlendirilerek bu anlayışla bireysel çalgı ve Öğretimi dersinin uygulanması sağlanmalıdır.
- Müzik öğretmeni adaylarının araştırma kapsamında belirlendiği gibi vibratoyu uygulama adına anlamlı düzeyde öz yeterlik duygusu taşımalarının yanında, tekniğin hangi düzeylerde doğru uygulandığının belirlenmesine yönelik yeni araştırmalar yapılmalıdır.
- Müzikal ifadenin bir bileşeni olarak vibratonun yorumlamadaki yeri, hangi seslerde yapılması gerektiği, ne kadar yapılması gerektiği gibi soruların cevabı verilerek müzikaliteye katkıları öğrencilerle paylaşılmalıdır.

- Vibrato dışında müzikal ifadenin diğer bileşenleri de öğrencilerin müzikal ifadeye yönelik kavramsal algılarını tanımak için araştırma konusu yapılmalıdır.

Not: Bu çalışma 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya’da 46 Ülkenin katılımıyla düzenlenmiş olan “3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications”da sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, “Journal of Research in Education and Teaching” Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir.

KAYNAKÇA

Auer, L. (1921). *Violin playing as I teach it*. New York, USA: Frederick A. Stokes Company.

Aydar, S.Ç. (2002). *Evrensel viyola eğitiminin Türkiye boyutu içinde ulusal ekol yaratma araştırması*, Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı, İzmir.

Geringer, J.M., Allen, M.L. & MacLeod, R.B. (2005). Initial movement and continuity in vibrato among high school and university string players, *Journal of Research in Music Education*, 53 (3), 248-259. Retrieved October 8, 2011 from <http://jrm.sagepub.com/content/53/3/248>

Hurwitz, D.(?). *Orchestral Vibrato, Historical Context, and the Evidence of the Printed Page: Part 2*. Retrieved December 12, 2011 from <http://www.classicstoday.com/features/ClassicsToday-Vibrato-part2.pdf>

Kaççak, B. (2008). *Kemanda vibrato ve öğretim teknikleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi: Ankara.

Menuhin, Y. & Primrose, W. (1976). *Violin and Viola*. New York: Schirmer Books.

Mueller, R.A. (1997). *The development and pilot testing of a hypermedia program to supplement undergraduate string techniques class instruction in upper string vibrato*. Unpublished doctoral theses, University of Illinois, USA.

Okay, H.H. (2010) *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı yaylı çalgı eğitiminde şarkımsı çalışma bağılı olarak müzikal ifadenin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Rodriquez, C.X. (1995). *Children’s Perception, Production, and Description of Musical Expression*. Unpublished doctoral theses, Northwestern University, USA.

Shepherd, L.B. (2004). *Video Instruction for Teaching String Vibrato to Intermediate Students*. Unpublished doctoral theses, The University of Iowa, USA.